

ПРАВО ДЕТЕТА НА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА

„УНАПРЕЂЕЊЕ ПРАВА ДЕТЕТА У ГРАЂАНСКИМ СУДСКИМ
ПОСТУПЦИМА КРОЗ ЈАЧАЊЕ КАПАЦИТЕТА СУДИЈА И СТРУЧЊАКА ЗА
СОЦИЈАЛНУ ЗАШТИТУ”

ЗАШТИТА ДЕТЕТА ОД НАСИЉА У МЕЂУНАРОДНИМ ДОКУМЕНТИМА

- Конвенција о правима детета УН
- Факултативни протоколи
 - О продаји деце, дечјој проституцији и дечјој порнографији
 - О учешћу деце у оружаним сукобима
 - О поступку комуникације
 - Општи коментар бр. 8. о праву детета на заштиту од телесног кажњавања и осталих окрутних или понижавајућих облика кажњавања (2007)
 - Општи коментар бр. 13 о праву детета на слободу од свих облика насиља (2011)

ЗАШТИТА ДЕТЕТА ОД НАСИЉА У МЕЂУНАРОДНИМ ДОКУМЕНТИМА

- Међународни пакт о грађанским и политичким правима
(чл. 7 – забрана подвргавања мучењу или свирепим, нехуманим или понижавајућим казнама)
- Међународни пакт о економским, социјалним и културним правима
(чл. 10. став 1. тачка 3 – заштита од привредног и друштвеног искоришћавања)
- Конвенција о људским правима
(чл.2 - право на живот, чл.3 - забрана мучења и чл. 8 - право на поштовање приватног и породичног живота)

ПРАВО ДЕТЕТА НА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА према КоПД

- **Дете има право на заштиту** од свих облика физичког и менталног насиља, повреде, злостављања, занемаривања или немарног односа, злоупотребе и експлоатације, укључујући сексуалну злоупотребу (**члан 19. став 1. КоПД**)
- **Државе су дужне да детету обезбеде заштиту од насилних понашања** која чине родитељи, старатељи и друга лица која се о детету брину, применом мера које укључују одговарајуће **програме подршке** за дете и оне који се о детету старају, као и путем одговарајућих поступака од значаја за **превенцију и третман случајева** насиља над децом (**члан 19. став 2. КоПД**)
- **Посебним одредбама** Конвенције гарантује се право на заштиту од економске експлоатације, сексуалног искоришћавања и злостављања, отмице, продаје или трговине децом, као и право на заштиту од мучења, окрутног, нехуманог и понижавајућег поступања (**члан 32. и чл. 34-37. КоПД**)

СТАВОВИ КОМИТЕТА ЗА ПРАВА ДЕТЕТА

(Општи коментар
бр.13)

- **Свако кажњавање** применом физичке силе у циљу наношења бола или нелагодности детету, **ма колико благе природе, противно је одредбама Конвенције**
- Сва **понашања** којима се потцењује, понижава, оцрњује, исмејава дете и која представљају претњу или наносе страх детету, једнако су **окрутна и, као таква, противна су одредбама Конвенције.**
- **Учесталост** насилног понашања, **јачина повреде и намера** да се дете **повреди нису предуслови** за дефинисање насиља
- У свим поступцима, **централни значај** треба да има **оснаживање и партиципација детета, приоритет** у спречавању свих облика насиља треба **дати мерама превенције**, а у процесу заштите деце од насиља важну улогу треба да има породица.

Посебна одредба КоПД прокламује право на заштиту од свих облика сексуалне злоупотребе деце

Успоставља се обавеза државе да предузме све мере неопходне за спречавање „навођења или присиљавања детета на учешће у ма којој незаконитој сексуалној активности, искоришћавања деце за проституцију или друге незаконите сексуалне радње“, као и „искоришћавања деце у порнографским представама и материјалима“ (члан 34. КоПД).

Препреке препознате од Комитета у области заштите детета од насиља

- Широко распрострањени друштвени и културолошки ставови који оправдавају насиље;
- Недостатак знања и разумевања појаве насиља над децом;
- Усредсређеност држава на отклањање последица уместо узрока појаве;
- Одсуство потребних ресурса за решавање овог проблема.

ПРАКСА КОМИТЕТА ЗА ПРАВА ДЕТЕТА

И. А. М. (у име своје ћерке К. И. М.) против Данске (мишљења усвојена 25. јануара 2018) – Повреда чланова 3. и 19. Конвенције о правима детета – о предложеној депортацији у Сомалију новорођене кћерке жене чији је захтев за азил одбачен, уз ризик да девојчица буде подвргнута сакаћењу гениталних органа.

Комитет је у својој одлуци подсетио на начело утврђено у Општем коментару бр. 6, којим је државама уговорницама забрањено да врате дете у земљу где се основано сматра да постоји стварни ризик од доношења непоправљиве штете (детету), који превазилази ризике по члановима 6. и 37. Конвенције.

У овом случају узет је у обзир и утицај на права дететове мајке. Немогућност мајке да се одупре друштвеном притиску и заштити своју кћерку од сакаћења гениталија, јер је та пракса која је свеприсутна у земљи, оцењена је као изузетно важан чинилац

ПОЗИТИВНА ОБАВЕЗА ДРЖАВЕ ДА ШТИТИ ДЕЦУ ОД НАСИЉА ПО СТАНДАРДИМА ЕСЉП

Постоји позитивна обавеза држава на основу одредби чл. 2, 3 и 8 ЕКЉП

- да спречи злостављање за које власти знају или би требало да знају,
- да има одговарајући правни оквир који им пружа заштиту од насиља,
- да има правосудни систем који може да утврди узрок смрти или повреде и казни починиоце,
- да обезбеди поштовање приватног живота,
- да има грађанске процедуре за остварење права,
- да обезбеди ефикасне кривичноправне законе за тешка дела као што су силовање и сексуално злостављање детета,
- да децу заштити не само од физичког насиља, већ и насиља учињеног путем интернета.

(Предмет *K.B. v. Finland*, представка број 2872/02, пресуда од 2.12.2008. године)

ПРАКСА ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА

- ОПУЗ ПРОТИВ ТУРСКЕ представка број 33401/05
 - А. ПРОТИВ ХРВАТСКЕ представка број 55164/08
- М.А.К. И Р.К ПРОТИВ УЈЕДИЊЕНОГ КРАЉЕВСТВА представка број 29392/95
 - М. и М. ПРОТИВ ХРВАТСКЕ представка број 10161/13

ЗАКОНОДАВНИ ОКВИР ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

- ПОРОДИЧНИ ЗАКОН („Службени гласник РС“ број 18/05)
- ЗАКОН О СПРЕЧАВАЊУ НАСИЉА У ПОРОДИЦИ („Службени гласник РС“ број 94/2016)
- КРИВИЧНИ ЗАКОНИК („Службени гласник РС“ број 10/2002, 85/2005, 111/2009)

ЗАШТИТА ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ – ПОРОДИЧНИ ЗАКОН

- Породични закон садржи материјалноправне и процесноправне одредбе о заштити од насиља у породици.
- Насиље у породици је понашање којим један члан породице угрожава телесни интегритет, душевно здравље или спокојство другог члана породице (члан 197 ПЗ).
- Суд зависно од околности случаја пружа заштиту од насиља у породици било да се оно јавља у виду континуираног понашања, било у виду појединачног инцидента који је такве природе и таквог значаја да захтева пружање правне заштите.

ПОСТУПАК У СПОРУ ЗА ЗАШТИТУ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ (чл.283-289 ПЗ)

Две врсте тужби:

1. Тужбе којима се захтева изрицање неке од мера заштите од насиља у породици;
2. Тужбе којима се тражи престанак мере заштите од насиља у породици.

Поступак се покреће тужбом, али га у одређеним случајевима може водити суд по службеној дужности: у брачним споровима, матернитетским и патернитетским споровима, споровима за заштиту права детета, за вршење родитељског права, лишење и враћање родитељског права.

МЕРЕ ЗАШТИТЕ ОД НАСИЉА У ПОРОДИЦИ

1. Издавање налога за исељење из породичног стана или куће, без обзира на право својине односно закупа непокретности;
2. Издавање налога за усељење у породични стан или кућу, без обзира на право својине односно закупа непокретности;
3. Забрана приближавања члану породице на одређеној удаљености;
4. Забрана приступа у простор око места становања или места рада члана породице;
5. Забрана даљег узнемиравања члана породице.

ПРИВРЕМЕНЕ МЕРЕ РАДИ
ОТКЛАЊАЊА
ОПАСНОСТИ ОД НАСИЉА
– општа правила
парничног или извршног
поступка и најбољи
интерес детета

У поступку ради заштите од насиља привремена мера као средство обезбеђења може бити идентична тужбеном захтеву, што је изузетак од општег правила може, који се примењује када на други начин не може спречити губитак или тешко угрожавање права, спречити насиље, односно настанак ненакнадиве или тешко накнадиве штете.

Начела код одређивања привремених мера: начело зборности у одлучивању, хитности, односно нарочите хитности у поступању, истражно начело, искључење јавности, тајност података из судских списа, битно ограничење и одступање од начела диспозиције, несуспензивност жалбе, право детета на слободно изражавање мишљења, најбољи интерес детета.

Индикатори за одређивање привремених мера обезбеђења у породичним споровима зависе од околности случаја, а односе се пре свега на **заштиту најбољег интереса детета, спречавање насиља или наступања ненакнадиве штете, односно кршење других права детета.**

ХВАЛА НА ПАЖЊИ!

